

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Politidirektoratet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/54025 - 4

29.04.2020

Høringsinnspill - forslag til midlertidige endringer i prosessregelverket

Det vises til høringsbrev av 22. april og tilleggsnotat av 27. april vedrørende forslag til midlertidige endringer i prosessregelverket.

På grunn av den korte føringsfristen har Politidirektoratet ikke hatt anledning til å gjennomføre en ordinær innspillsrunde med politidistrikt og særorgan. Enkelte distrikt har opplyst at de vil inngi høringsvar direkte til departementet.

Innlednings vil Politidirektoratet fremheve noen overordnede momenter.

Det er avgjørende for straffesakskjeden at aktørene med en viss forutberegnelighet har felles oppfatning av hvilke tidshorisonter som gjør seg gjeldende. Det er tidligere uttalt fra departementet at man med mellomlang og lang sikt mener henholdsvis ut 2020 og fra 2021 og utover. Foreliggende forslag vil i det alt vesentlige ha innvirkning og effekt på lang sikt. Det er videre viktig at tiltak som gir effekt hos en aktør følges opp med tilsvarende vurderinger hos de andre aktørene i straffesakskjeden, det være seg politiet, påtalemyndigheten (herunder påtalemyndigheten i politiet), domstolene og kriminalomsorgen.

Forslagene i høringsbrevet av 22. april synes å ha sitt utspring i at domstolene dels har en utfordrende fysisk situasjon med små tingretter og små rettssaler, dels har meddommere som befinner seg i risikogruppen for Covid-19, og dels i liten grad legger til rette for digitale løsninger.

Reduksjon i antall meddommere, eller fjerning av disse, har prinsipielt vanskelige sider. Politidirektoratet viser til at det foreligger flere muligheter til å avvikle straffesaker, uten å rokke ved meddomsordningen. Domstolene kan for eksempel utvide åpningstiden ut over det som er vanlig i dag, forutsatt at man tar høyde for følgene, herunder de økonomiske, for de aktørene som må møte i domstolene.

Det bør i større grad legges til rette for digitale vitneforklaringer og prosedyrer enn i dag. Slik vi oppfatter det, er det i dag svært ulik praksis mht hvor "digitale" domstolene er under den pågående situasjonen.

Politidirektoratet

For en effektiv saksavvikling kan domstolene i større grad benytte seg av muligheten til aktiv prosessledelse. Erfaringsmessig er det få dommere som er aktive i sin prosessledelse. Dette er fremhevet ved flere andre anledninger tidligere, og vil antakelig være et effektivt og raskt tilgjengelig tiltak for straffesakskjeden. Et større fokus på hva som er bevisetema i den enkelte sak, med derpå strengt fokus på bevisføringen rundt dette, vil antakelig enkelt og raskt avhjelpe straffesaksavviklingen. Dette krever at den enkelte dommer er mer aktiv i sin styring av sakene, herunder å oppfordre partene til å begrense unødvendig vitneførsel. Vi antar at dette er et mindre kontroversielt grep enn å redusere eller fjerne meddommere fra hovedforhandlinger.

Økt bruk av videoløsninger ved vitneforklaringer og prosedyre vil også redusere tidsbruken knyttet til den enkelte straffesak, ettersom deltakere erfaringsmessig er mer kortfattet i videomøter.

Politidirektoratet er positiv til økt bruk av tilståelsesdom. Dette forutsetter imidlertid en aktiv tilnærming fra alle sentrale aktører i en hovedforhandling, og gjerne forut for dette. Rettsforberedende møter med dommer, aktor og forsvarer vil kunne bidra til at dette benyttes mer, særlig om man legger til rette for en mer formalisert bruk av forhåndsavklarte straffepåstander. Dette er rettsmøter som også raskt bør kunne gjennomføres på kort tid, og utenfor "ordinær" rettsdag.

Nærmere om enkelte forslag:

Ad. § 2 Rettens sammensetning under hovedforhandling

Politidirektoratet kan ikke uten videre tiltre det foreliggende forslaget hvor meddommere fjernes fra tingrettsbehandlingen, selv om det legges inn begrensninger hvoretter partene må samtykke og retten må finne at en slik fremgangsmåte ikke er betenkelig. Strafferettspleien er avhengig av tillit i befolkningen, og det er knyttet en viss bekymring for den langsiktige konsekvensen av forslaget.

Ad. § 4 Utvidet adgang til tilståelsespådommelse i tingrett

Hva gjelder forslaget om å utvide mulighetene for tilståelsesdom, tiltrer Politidirektoratet dette. En utvidet bruk av muligheten vil imidlertid også avhenge av at tiltalte rådes til dette av sin forsvarer. Politidirektoratet er imidlertid skeptisk til tilståelsesdom utover narkotika- og vinningssaker. Saker av integritetskrenkende art, herunder sedelighets- og voldssaker vil sjelden egne seg for tilståelsesdom da fornærmedes forklaring for domstolen er nødvendig for rettens mulighet til å danne seg et bilde av handlingens omfang og konsekvens.

Vedr. varighet:

Behovet for en effektiv, men rettssikker håndtering av straffesaker vil foreligge i et tidsperspektiv på 12-24 måneder. Dette gjelder alle sider og aktører i kjeden, herunder politi, påtalemyndighet, domstoler og kriminalomsorgen. Det er vesentlig at kjedeperspektivet og tidshorisonen tas i betraktning ved utforming av regelverk, enten det forankres i midlertidige lover eller forskrifter.

Til forslagene i tilleggsnotatet av 27. april har Politidirektoratet følgende bemerkninger:

Ad elektronisk forkynnelse, jf. pkt 2:

Politidirektoratet er positiv til den foreslåtte lovendringen. Elektronisk forkynnelse gjennom eksisterende samhandlingsplattformer som for eksempel Altinn-løsningen gir god sikkerhet og

notoritet for forkynnelsen. Den som mottar meldingen må logge seg på med bank-id eller tilsvarende løsning, og det gir betydelig bedre sikkerhet for at forkynnelsen skjer overfor rett mottaker enn hva som er tilfelle for dagens postforkynnelse.

Politidirektoratet har et pågående arbeid med videreutvikling av slike løsninger, og vi er også i ferd med å ta i bruk vårt grensesnitt i Altinn til nye formål. Pr. i dag benyttes løsningen til utsending av underretninger knyttet til anmeldelser som har skjedd digitalt.

I løpet av kort tid tas løsningen i bruk slik at andre dokumenter, uten krav til respons, kan sendes direkte fra saksbehandler til mottakere som ikke er i reservasjonsregisteret.

Den skisserte løsningen har sin gyldighet langt utover Korona-situasjonen. Digitalisering av straffesakskjeden er i tråd med strategi og krav til effektivisering både internt og eksternt. Etter Politidirektoratets vurdering bør det derfor vurderes hvorvidt løsningen med elektronisk forkynnelse, slik som skissert, skal gis permanent virkning. For påtale- og irettføringsfasen av en straffesak er tidshorizonten på mellomlang og lang sikt betydelig lenger enn den akutte helsemessige håndteringen av Koronasituasjonen. På mellomlang sikt ut 2020 og på lang sikt utover 2021 vil en løsning med elektronisk forkynnelse kunne potensielt ha betydelige effektiviseringsgevinster for politi, påtalemyndighet og domstoler. Det er avgjørende for utviklingen av de tekniske løsningene at disse kan benyttes på lang sikt og slik sett understøtte det viktige arbeidet som foregår i justissektoren innen digitalisering, effektivisering og modernisering for innbyggernes kontakt med aktørene.

Ad Telefonforkynnelse, jf. pkt 2:

Politidirektoratet vurderer det dithen at den skisserte løsning for telefonforkynnelser er et unntakstiltak med begrenset varighet. Det er grunn til å tro at dette kan gi besparelser på kort og mellom-lang sikt, men vi antar at det er elektronisk forkynnelse som i hovedsak bør benyttes når de tekniske løsningene er på plass.

Ad Utvidede frister for tilrettelagt avhør, jf. pkt. 5

Politidirektoratet tiltrer forslaget til utvidede frister. Forslaget ivaretar behovet for raske avhør i de tilfeller fornærmede/vitnet har behov for beskyttelse, samtidig som politidistriktene får handlingsrom og fleksibilitet sammenliknet med gjeldende regelverk.

Det vises for øvrig til Politidirektoratets tidligere forslag til enkelte endringer i gjeldende frister.

Konstituering av statsadvokater, jf. pkt. 6

Etter Politidirektoratets oppfatning er de økonomiske og administrative konsekvensene for påtalemyndigheten i politiet ikke i tilstrekkelig grad synliggjort i foreliggende forslag. Endringen er begrunnet i hensynet til effektivitet og for å avlaste en voksende restanse i antall aktorater for høyere påtalemyndighet.

Dersom konstitueringene skal gi ønsket effekt, antas at den som konstitueres fortrinnsvis bør ha erfaring fra påtalearbeid. For høyere påtalemyndighet medfører det et krav om erfaring fra påtalefaglig etterforskningsledelse av tyngre straffesaker med elementer av bruk av skjulte tvangsmidler, komplisert bevisbilde, mange aktører og internasjonale eller krevende rettslige problemstillinger.

Gjennomgående vil personer som er aktuelle for raske og korte konstitusjoner være erfarne politiadvokater fra påtalemyndigheten i politiet. Konsekvensen av økt antall konstitusjoner eller aktor-oppnevnelser for politiadvokater vil på mellomlang og lang sikt føre til at politiet

mister de mest erfarne tjenestemenn i påtalemyndigheten i politiet, hvilket igjen gjør denne delen av påtalemyndigheten ekstra sårbar. Dette har konsekvenser for det faglige nivået på påtalefaglig etterforskningsledelse av de mest alvorlige straffesakene, og har en beredskapsmessig konsekvens ettersom beslutninger om bruk av skjulte tvangsmidler i en akutt-fase for alle praktiske formål ligger hos påtalemyndigheten i politiet.

Videre påpekes at også påtalemyndigheten i politiet bygger opp en betydelig restanse av aktoater. Tappes politiets påtalekapasitet, vil dette påvirke muligheten til å avvikle denne med ønsket fremdrift.

Såfremt lovforslaget vedtas, bør det som et kompenserende tiltak vurderes hvordan påtalemyndigheten i politiet kan styrkes på mellomlang og lang sikt, både personell- og kompetansemessig.

Med hilsen

Kristin Ottesen Kvigne
Avdelingsdirektør

Harald Bøhler
Seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:
Tage Henningsen